

**Integraal
Waterbeleid**

Leiebekken

**Samenwerken aan een
veerkrachtig watersysteem**

De Heulebeek

Colofon

Verantwoordelijke uitgever

Bernard De Potter
Administrateur-generaal Vlaamse Milieumaatschappij
Dokter De Moorstraat 24-26, 9300 Aalst
Tel. 053 72 62 10 - info@vmm.be
www.vmm.be

Beeldmateriaal

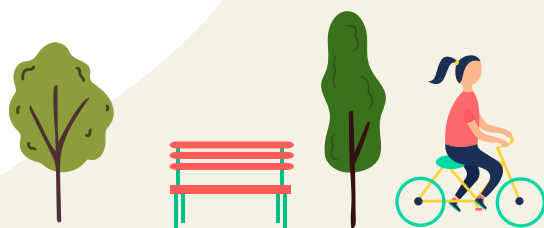
VMM, Bekkensetariaat Leiebekken, Databank Westtoer,
Provincie West-Vlaanderen, Vilda, Stad Kortrijk

Publicatiedatum

Juni 2024

Depotnummer

D/2024/6871/014

Inhoud

De Heulebeek: een waterloop in volle ontwikkeling	4
Op weg naar een goede waterkwaliteit	8
De juiste hoeveelheid water op het juiste moment	14
Leven en ontspannen bij de Heulebeek	18

De Heulebeek **een waterloop in volle ontwikkeling**

Waterbeheerders, overheden, middenveldorganisaties en andere partners ondertekenden in 2022 het Riviercontract, dat 26 acties voor de Heulebeek vastlegt.

”Wij waren die gelukszakken,
- te Heule hadden wij de
heulebeke - een liefelijke,
levende, vlietende waterbane”

Stijn Streuvels (1941)

Een beetje historiek ...

Tot halfweg de 20ste eeuw was de Heulebeek omgeven door hooi- en weilanden. Inwoners van de omliggende gemeenten spraken af om langs het water te wandelen, en kinderen konden er gezellig spelen.

Onder druk van de bevolkingstoename, de toenemende verstedelijking, de industrialisering en de intensivering van de landbouw werden in de voorbije eeuw delen van de Heulebeek rechtgetrokken en ingebuisd. De waterloop kreeg zo **steeds minder ruimte**. In een tijdspanne van 175 jaar verloor de Heulebeek zo'n 6 procent of anderhalve kilometer van haar totale lengte. Bovendien werden er meer en hogere dijken aangelegd om de (kans op) wateroverlast in te perken. Bijkomend zorgde vervuiling jarenlang voor vervelende geuren en vuile waterlopen, waardoor steeds meer waterlopen ingebuisd werden.

De afgelopen jaren gingen verschillende partners samen aan de slag om de Heulebeek en de andere waterlopen in dit gebied **in hun volle glorie te herstellen**. Daarbij gaan ze steeds meer integraal te werk: waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterbeleving vormen samen met het landschap één geheel.

Situering van het stroomgebied

Het stroomgebied van de Heulebeek beslaat verschillende gemeenten. Net als de Passendalebeek ontspringt de Heulebeek tussen Zonnebeke en Passendale, op de zuidoostelijke flank van de West-Vlaamse heuvelrug. In Dadizele mondt de Papelandbeek uit in de Heulebeek, waarna de waterloop verder stroomt door onder andere de Ledegemse Meersen. Dit gebied mag bij hevige regenval **overstromen**. De grootste zijtak van de Heulebeek, de Wulfdambeek, mondt hier ook uit in die waterloop.

De Heulebeek loopt daarna verder door de woonkernen van Moorsele, Gullegem en Heule. Nadat in die laatste gemeente het water van de Vaarnewijkbeek erbij komt, mondt de Heulebeek in Kuurne uit in de Leie. Dit tweede stuk van het traject is **meer verstedelijkt** en de Heulebeek kreeg hier lange tijd minder ruimte. Meerdere wijken en woningen werden in de winterbedding van de Heulebeek gebouwd, waardoor ze risico op wateroverlast kennen.

De benedenloop van de Heulebeek, tussen Ledegem en de monding, is een waterloop van 1ste categorie en wordt beheerd door de VMM. Het stroomopwaartse deel is van 2de categorie, net als de zijwaterlopen. Ze worden beheerd door de provincie West-Vlaanderen.

De Heulebeek mondt in Kuurne uit in de Leie.

Dit wandelpad vlakbij de Heulebeek in Moorsele is een van de nieuwe recreatieve verbindingen.

Acties & initiatieven

Water stopt niet aan de administratieve grenzen en overstijgt de bevoegdheden van verschillende overheden. In een integraal waterbeleid werken meerdere beleidsdomeinen, bestuursniveaus en sectoren samen om watergebonden kwesties, zoals wateroverlast of een slechte waterkwaliteit, aan te pakken. Hoe die samenwerking precies verloopt, wordt gedefinieerd door het afstroomgebied. Zo geven de **stroomgebiedbeheerplannen (SGBP's)** om de zes jaar een overzicht van de toestand van de waterkwaliteit en wijzen ze op relevante problemen, doelen en maatregelen. In 2016, 2021 en 2023 organiseerde het bekkensecretariaat van het Leiebekken ook een **Gebiedsgericht Thematisch Overleg (GTO)**, waarin alle partners samen aan de slag gingen. Ze bespraken onder andere de waterkwaliteit, de rioleringsinfrastructuur, het beheer van de waterlopen en de erosie maatregelen.

Verschillende projecten van diverse partners richten zich specifiek op de Heulebeekvallei. Zo werken de

Een terreinbezoek in 2023 in het kader van het traject Weerbaar Water-Land-Schap verschaft meer inzicht.

De meanders van de Heulebeek bieden ruimte aan vogels, insecten en planten.

intercommunale Leiedal, de VMM, de VLM, de provincie West-Vlaanderen en Natuurpunt samen aan het integrale project '**Heerlijke Heulebeek**'. Dit intergemeentelijke project herstelt de Heulebeekvallei als natuurlijke, groene corridor en wil de Heulebeek opnieuw toegankelijk maken. Zo werd een traject in Heule ecologisch en landschappelijk opgewaardeerd en werden recreatieve verbindingen voorzien.

Begin 2020 ging bovendien een traject van start waarbij alle inwoners en stakeholders samen konden brainstormen over oplossingen om de structuur, kwaliteit en inrichting van de Heulebeek en haar zijwaterlopen te verbeteren. In juni 2022 werd dat **riviercontract** ondertekend door twaalf partners: de gemeenten Kortrijk, Kuurne, Moorslede, Wevelgem en Zonnebeke, de provincie West-Vlaanderen, de intercommunales Leiedal en WVI, het Departement Landbouw en Visserij, de VMM, Natuur.Koepel Zuid-West-Vlaanderen en het Vlaams Kenniscentrum Water. Het riviercontract voor de

Heulebeek bestaat uit 26 acties van waterbeheerders. Droogte, toegang tot en ruimte voor water en bescherming tegen wateroverlast komen erin aan bod. Ten slotte zet het ook in op beleving, sensibilisering en de waterkwaliteit in de vallei van de Heulebeek.

Daarnaast ondersteunt de VLM binnen het programma **Water-Land-Schap 1.0** het initiatief '**Naar een duurzaam landbouwproductielandschap in Midden-West-Vlaanderen**', dat de provincie West-Vlaanderen trekt. Via dit project wordt gewerkt aan 'sterkere landbouw, een duurzame watervoorraad en een goede waterkwaliteit' in dat gebied.

Ook Weerbaar Water-Land-Schap focust op Midden- en Zuid-West-Vlaanderen. Dat traject zal het advies '**Weerbaar Waterland**' van het expertenpanel hoogwaterbeveiliging naar de praktijk omzetten. Zo wordt gewerkt aan de transitie naar een landschapssysteem dat water eerst maximaal vasthoudt voor infiltratie of het hergebruikt. Pas

daarna, als het niet anders kan, wordt het water afgevoerd.

Over de grenzen heen werkte West-Vlaanderen binnen het project **Interreg Valys** samen met Waalse en Franse partners om de landschappelijke en natuurlijke kwaliteit van de Leievallei te vergroten. Er werden onder andere natuurvriendelijke ingrepen gedaan aan het Vlaspark in Kuurne.

Ook andere instanties, zoals Inagro, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Regionaal Landschap West-Vlaams Hart, en het Regionaal Landschap Leie en Schelde gaan in het gebied van de Heulebeek aan de slag.

Op weg naar een goede waterkwaliteit

Mensen, dieren en planten hebben schoon en gezond water nodig om te overleven. Heel wat factoren kunnen de waterkwaliteit beïnvloeden: (afval)stoffen in lozingen, uitspoeling van landbouwpercelen, de aard van de oevers, het debiet in de waterloop, historische vervuiling in de waterbodem ... Verschillende metingen tonen hoe het met onze waterkwaliteit gesteld is, maar ook waar en hoe er druk op ons watersysteem wordt uitgeoefend.

Fysico-chemische waterkwaliteit

De kwaliteit van het water wordt bepaald door verschillende fysische en chemische elementen. Die **fysico-chemische parameters** hebben een grote invloed op de fauna en flora in en rond een waterloop. Is er voldoende, te veel of te weinig zuurstof aanwezig? Welke chemische stoffen bevat het water en welk effect hebben ze op de waterkwaliteit? Die elementen bepalen mee hoe goed fauna en flora er gedijen.

De fysico-chemische waterkwaliteit van de Heulebeek is heel **wisselend**. De hoeveelheid stikstof in het oppervlaktewater is beperkt, en aan het eindmeetpunt in Kuurne nabij de monding scoort de Heulebeek zelfs goed. Op andere vlakken doet de waterloop het slechter. Algemeen is er te weinig zuurstof en te veel fosfor aanwezig. Vooral in de winter is de concentratie nitraat te hoog. Ook binnen het stroomgebied is er veel variatie. De waarden in de Heulebeek zelf zijn relatief goed, maar de Kleinderbeek, de Vaarnewijkbeek en de bovenlopen van de Wulfdambeek scoren slechter. In de Passendalebeek en nabij de bron van de Heulebeek is het geleidend vermogen van het water vrij hoog, wat betekent dat er te veel zout in zit.

De Koolsdambeek, een bovenloop van de Wulfdambeek in Rollegem-Kapelle

De blauwe reiger vertoeft graag aan het water.

Biologische waterkwaliteit

De **Multimetrische Macro-Invertebratenindex Vlaanderen (MMIF)** geeft aan hoeveel macro-invertebraten er aanwezig zijn in het water. Die ongewervelde dieren kan je met het blote oog zien, en ze overleven enkel als het oppervlaktewater voldoende helder en proper is. De MMIF houdt ook rekening met het aantal verschillende soorten en hun gevoeligheid voor verontreiniging. Daaruit blijkt dat er in dit gebied nog heel wat werk nodig is: de waterlopen scoren vaak ontoereikend tot zelfs slecht. Toch is er al veel verbetering zichtbaar: waar er tot een twintigtal jaar geleden enkel muggenlarven teruggevonden werden, zijn er nu ook onder meer wantsen, kevers en libellen in het gebied aanwezig. De soorten die een betere waterkwaliteit vereisen, worden nog niet aangetroffen. Modellen tonen bovendien aan dat inzetten op een goede **structuurkwaliteit** essentieel is om meer ongewervelden in de Heulebeek

en haar zijwaterlopen te krijgen. Hermeanderingsprojecten uitvoeren, flauwere oevers aanleggen, dood hout aanbrengen en ingebuisde trajecten weer openleggen zijn ingrepen die tot meer soorten zullen leiden.

Ook **waterplanten** vormen een goede maatstaf voor de waterkwaliteit: de meeste kunnen enkel overleven als het oppervlaktewater voldoende helder en proper is. Waar de beek in 2009 nog slecht scoorde en er zo goed als geen waterplanten voorkwamen, behaalde één meetplaats nabij Heule in 2023 al een goede beoordeling. In de bovenloop, dicht bij de bron, scoort het water echter nog altijd slechter. Toch is er vooruitgang. Tot 2010 werd er enkel riet aangetroffen. Dankzij inspanningen van de huishoudens, de landbouw en de industrie is de fysico-chemische waterkwaliteit de afgelopen 30 jaar al veel verbeterd. Daardoor zijn er ondertussen al 31 soorten waterplanten terug te vinden, zoals fonteinkruid, harig wilgenroosje, waterpeper, grote egelskop en veenwortel.

Ook bij de **soorten vissen** zijn het aantal en de variatie toegenomen: tijdens de laatste tellingen in 2020 voor Agentschap Natuur en Bos registreerde het Oost-Vlaamse Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) negen soorten. Blankvoorn en driedoornige stekelbaars werden het meest aangetroffen. Veel vissen zaten net stroomafwaarts van de vroegere watermolen in Heule.

De vissen kunnen echter niet elk punt van de beek bereiken. Een drempel aan de vroegere watermolen vormt bijvoorbeeld een vismigratieknelpunt, waar vissen bij lage waterstanden niet voorbij kunnen zwemmen. Ook de slechte fysico-chemische waterkwaliteit zorgt ervoor dat er in de Heulebeek slechts een beperkt visbestand aanwezig is.

Als er veel verontreiniging aanwezig is, laat dat vaak lange tijd zijn sporen na op de **waterbodemkwaliteit**. In 2017 bleek dat de bodem in het gebied van de Heulebeek op verschillende locaties verontreinigd is. Zodra de huishoudelijke en industriële lozingen op een traject van een waterloop gereduceerd zijn, kan een slibuiming de kwaliteit van de waterbodem verbeteren.

Druk op het systeem

De Heulebeek stroomt niet door een natuurlijk, leeg en verlaten gebied. Huishoudens, industrie en landbouw oefenen elk op hun manier druk uit op het watersysteem. Dat wil ook zeggen dat ze alle drie kunnen bijdragen aan de doelen voor properder water.

Huishoudens

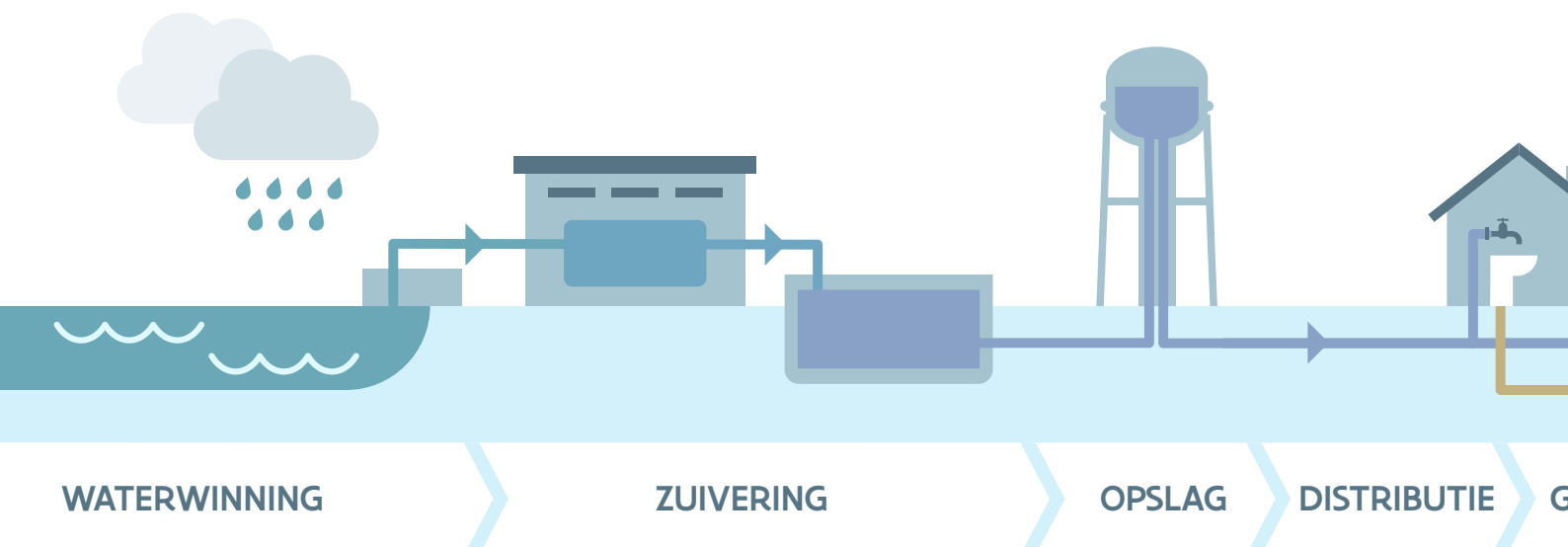
Het **afvalwater** van huishoudens bevat heel wat vervuilende stoffen. Zo heeft het een grote invloed op de hoeveelheid **stikstof** in de Heulebeek, en is het de belangrijkste bron van **fosforvrachten**. Ook op het zuurstofgehalte heeft het een negatieve invloed. Daarom is het belangrijk dat het afvalwater zoveel mogelijk wordt **gezuiverd** voor het in de waterloop terechtkomt.

Dat kan gebeuren in een openbare **rioolwaterzuiveringsinstallatie** (RWZI). De aanvoer naar die installaties gebeurt via **rioleringen**. Omdat de aanleg daarvan handenvol geld kost, wordt er soms voor geopteerd om het afvalwater ter plaatse te zuiveren. Op woningniveau kan dat met een **individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater** (IBA). Een andere optie is een 'decentrale zuivering'. In het kader van het programma **Water-Land-Schap** werd in het voorjaar van 2022 een pilootinstallatie, Ledegem wordt L'Eaudegem, aangelegd die het afvalwater zuivert van 14 woningen langs de Sint-Pietersstraat in Ledegem.

Midden 2022 was 83% van het aantal inwoners in het stroomgebied van de Heulebeek aangesloten op de riolering. De zuiveringsgraad op RWZI's bedroeg 79%. Door de aanleg van nieuwe rioleringen en de aansluiting van bestaande rioleringen op RWZI's zal het totale aantal aansluitingen op de riolering nog stijgen tot ongeveer 97%. De resterende 3% van de inwoners zal in de toekomst het afvalwater moeten zuiveren via een IBA.

Het **gebiedsdekkend uitvoeringsplan (GUP)** bouwt verder op het zoneringsplan en bepaalt welke rioleringsprojecten door wie worden uitgevoerd en welke prioriteit ze krijgen. Als alle geplande projecten er komen, zijn de reductiedoelstellingen voor 2027 alvast haalbaar. Om de doelstelling voor 2033 te halen, moet er de komende tien jaar nog stevig geïnvesteerd worden.

Zoveel mogelijk afvalwater wordt naar de RWZI's geleid om te zuiveren. Anno 2023 zijn er in het gebied van de Heulebeek drie RWZI's actief: in Moorslede, in Heule en in Ledegem. De goede werking van die RWZI's bepaalt dus ook de kwaliteit van het gezuiverde afval- of rioolwater (het effluent) en de impact daarvan op het oppervlaktewater. Als een riolering gemengd is, en dus zowel afvalwater als regenwater afvoert, is er niet voldoende capaciteit om al dat gemengde afvalwater door de RWZI's te laten behandelen. Bovendien daalt daardoor ook de goede werking van de RWZI's. Daarom wordt bij regenval het sterk

verdunde afvalwater naar de waterloop geleid via een **overstort**. Aquafin volgt de werking van die overstorten op.

Ook op andere plaatsen vloeit er nog proper water in de riolering, onder andere via grachten of omdat er grondwater in lekke riolen sijpelt. De rioolbeheerders en Aquafin koppelen dergelijke knelpunten volop af. Dat kan onder meer door de grachtinlaat toe te metselen of door een gescheiden rioolstelsel aan te leggen.

Vooraf het water dat naar de RWZI's van Ledegem en Moorslede stroomt, is zwaar verdund. Voor een optimale werking van die RWZI's moeten de verdunningspunten worden opgespoord en opgelost. Als er minder regenwater via rioleringen naar de RWZI's stroomt, zorgt dat er namelijk voor dat de RWZI's beter werken, dat er minder pompkosten zijn en dat er minder overstortwerking is. Bovendien loopt het kostbare, propere regenwater niet zomaar naar de zee in tijden van droogte, maar zit er langer meer water in de kleinere waterlopen.

Industrie

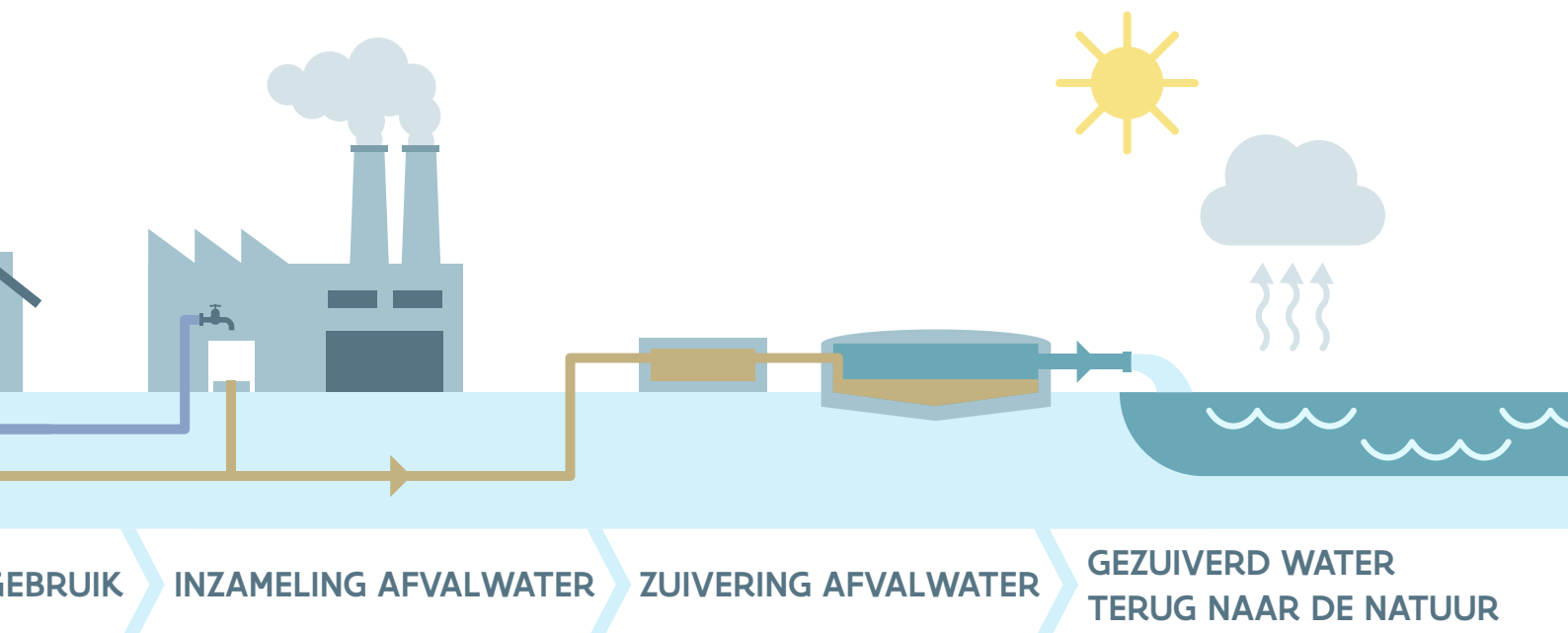
Ook de bedrijven in het gebied van de Heulebeek kunnen aansluiten op de riolering. Maar sommige lozen hun gezuiverde afvalwater, het **effluent**, ook rechtstreeks op het oppervlaktewater. De **omgevingsvergunning** bepaalt

precies aan welke lozingsnormen en -voorwaarden ze zich moeten houden. Op basis van het geloosde debiet en de metingen van vervuilende stoffen of de productiegegevens betalen ze bovendien een **heffing**.

De waterkwaliteit in de bovenlopen wordt lokaal bepaald door dat effluentwater. Door de grote hoeveelheid effluent die aan de waterloop wordt toegevoegd, heeft de industrie bijvoorbeeld een belangrijke impact op de hoeveelheid **fosfor** in de bovenlopen. Aan het eindmeetpunt is dan weer vooral de druk vanuit huishoudens, RWZI's

en landbouw merkbaar. Ook de hoge **geleidbaarheid** die kenmerkend is voor de Heulebeek, vindt daar haar oorsprong: ze wordt veroorzaakt door de **chloriden en sulfaten** die met het afvalwater mee in de waterloop terecht komen. De verhoogde zoutconcentratie aan de bovenlopen die afkomstig is van industrie, zet zich op de Heulebeek door tot aan de monding in de Leie. De waarden dalen stroomafwaarts maar licht door verdunning.

Landbouw

De landbouw is de grootste bron van **stikstof** in de Heulebeek en heeft ook een grote invloed op de hoeveelheid **fosfor** in de waterloop.

Via het **MAP-meetnet** wordt opgevolgd welk effect de opeenvolgende Mestactieplannen (MAP) hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Op verschillende meetpunten bleek dat de **nitraatconcentraties** tot 2014 sterk daalden, maar tussen 2018 en 2020 zorgden droogte en de gevolgen van de klimaatverandering opnieuw voor een achteruitgang. Door de lange droogteperiodes tijdens het groeiseizoen in de jaren 2017-2020 namen landbouwgewassen

minder stikstof op. Dat zorgde voor een hogere bodemvoorraad nitraat. Klimaatveranderingen, vooral droogte, zorgen ervoor dat bemesten een stuk uitdagender is. De sector anticipeert daar zo goed mogelijk op, door te streven naar een zo laag mogelijke stikstofvoorraad in de bodem op het einde van het teeltseizoen. Zo beperkt ze het risico op uitspoeling in de winter.

De Heulebeek en haar zijwaterlopen hebben vaak pesticideoverschrijdingen, zowel voor insecticiden als voor herbiciden. Veel **pesticiden** die vaak gebruikt worden in de landbouw, hebben erg negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit. Daarom is het belangrijk dat de **wetgeving** wordt nageleefd. De afstandsregels geven aan hoe ver

van de oever pesticiden, bemesting en bewerking toegelaten zijn. Voor elk gewasbeschermingsmiddel is bepaald welke **bufferzone** gerespecteerd moet worden.

De stoffen die gebruikt worden, mogen zo weinig mogelijk in het oppervlaktewater en het grondwater terechtkomen. Het is belangrijk dat **erosie** wordt tegengegaan. Vruchtbare bodem wordt zo ter plaatse gehouden en er wordt vermeden dat grachten, waterlopen en rioleringen toeslibben. Ook komen zo minder stoffen in het oppervlaktewater terecht. Vooral in de bovenlopen zorgen onoordeelkundig ploegen en afspoeling ervoor dat er toch erosie optreedt.

Maiwerken langs de oever
van de Heulebeek

Het gaat mis ... en nu?

Ongezuiverde lozingen hebben een grote invloed op de fauna en flora in en rond een waterloop. Daarom is het belangrijk dat er zo snel mogelijk tussenbeide wordt gekomen als er iets misloopt.

Als er een melding binnenkomt, gaat de VMM ter plaatse om de ernst en de oorsprong van de vervuiling in te schatten. De waterbeheerder, de gemeente en andere betrokkenen doen er alles aan om de vervuiling in te dammen of af te voeren. Zo proberen ze de impact op de fauna en flora in de waterloop zoveel mogelijk te beperken.

**Meld milieu-incidenten via de
gemeentelijke milieudienst.**

De juiste hoeveelheid water ...

... op het
juiste
moment

De opwarming van de aarde veroorzaakt steeds vaker extreme weersomstandigheden. Vlaanderen zet daarom in op een meerlaagse waterveiligheid. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat het water van de Heulebeekvallei weer ruimte moet krijgen. Als we water stroomopwaarts zo traag mogelijk afvoeren, creëren we stroomafwaarts geen of minder wateroverlast. Daarnaast worden zoveel mogelijk trajecten opnieuw opengelegd en wordt er gewerkt aan een betere structuurkwaliteit van de oevers.

Wateroverlast

De centra van Dadizele, Ledegem, Slypskapelle, Moorsele, Gullegem en het Park van Heule kregen de voorbije jaren meermaals te maken met **wateroverlast**. Eind mei 2016 viel op twaalf uur tijd tot ruim 90 millimeter regen over een strook in West-Vlaanderen, waardoor de grachten en rioleringsstelsels de toevloed aan water niet meer aankonden. Ook in november 2023 en januari 2024 werd de vallei van de Heulebeek zwaar getroffen.

Door de vele **rechttrekkingen**, voortdurende **drainage** en toegenomen **verharding** stroomt het water namelijk veel te snel richting stroomafwaartse lager gelegen gebieden. Daarnaast kan de Heulebeek bij periodes van hevige neerslag niet al het water **afvoeren**. Verschillende dorpskernen werden bovendien gebouwd in de vroegere winterbedding, waardoor ze sowieso al gevoeliger zijn voor overstromingen.

Door de klimaatverandering zullen we steeds vaker geconfronteerd worden met overstromingen. Vlaanderen kiest daarom voor een **meerlaagse waterveiligheid**. Via beschermende of **protectieve** maatregelen worden overstromingen in kwetsbare gebieden zoveel mogelijk vermeden. Met **preventieve** maatregelen kan iedereen de schade minimaliseren die een eventuele overstroming veroorzaakt. En **paraatheidsverhogende** maatregelen zorgen ervoor dat overstromingen geen verrassingen creëren, zodat er alert kan worden opgetreden om erger te voorkomen.

De Heulebeek in
Groen Lint te Moorsele

Watertekort

Niet alleen een teveel aan water kan voor problemen zorgen. Door de klimaatverandering krijgen we steeds meer te maken met langdurige periodes van droogte. Dat resulteerde de voorbije jaren al meermaals in **historisch lage grondwaterstanden**, die op hun beurt leidden tot een verminderde waterkwaliteit en lage waterpeilen in de waterlopen. Die droogval is voor tal van planten- en diersoorten erg problematisch. De voorbije jaren werd al meermaals een captatieverbod opgelegd in het stroomgebied van de Heulebeek, vaak als enige in het Leiebekken.

Voor al de intensieve **landbouw en de irrigatie** creëren een grote watervraag. Door de droogte is een groot deel van het debiet in de zomer afkomstig van effluenten van de industrie en de RWZI's. Daardoor zijn de zoutconcentraties stroomopwaarts in die periode vaak erg hoog. In de kleinere waterlopen, waarin plaatselijk veel huishoudelijk afvalwater wordt geloosd, kan er dan stilstaand en stinkend water zijn.

We willen water langer bijhouden en de kans geven om te **infiltreren** vanuit het oppervlaktewater naar het grondwater. Door oppervlakten zoveel mogelijk te ontharden en stuwtjes te plaatsen in grachten, wordt bijvoorbeeld een langer aanhoudend basisdebiet gecreëerd. Zo beschermen we de brongebieden.

Dankzij hermeanderingen krijgt de Heulebeek opnieuw meer ruimte.

Oplossingen

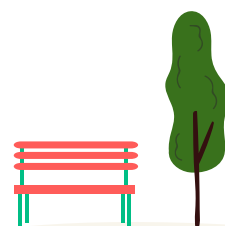
Bij een **hermeandering** wordt de oorspronkelijke kronkelende loop van een waterloop hersteld. Doordat het water een langere afstand moet afleggen, heeft het meer tijd om in te sijpelen en groeit de buffercapaciteit. Bovendien is er zo meer variatie in de waterloop: het water stroomt sneller in de buitenbocht en trager in de binnenbocht. De natuurlijke processen, zoals een levende rivierbedding, worden hersteld en het zelfzuiverende vermogen wordt groter. Dat alles vormt een grote meerwaarde voor het waterleven. In **Moorsele** werd de Heulebeek op die manier getransformeerd van een stinkende beek die regelmatig voor overstromingen zorgde, in een aantrekkelijke natuurslinger met ruimte voor vogels, insecten en planten.

Waar mogelijk worden wateroverlast en watertekort best samen aangepakt. Alleen zo kunnen we omgaan met het effect van de klimaatverandering op onze waterhuishouding en de daarbij horende socio-economische gevolgen. Dat is ook

de inzet van **Weerbaar Waterland**, dat pleit voor een systeemaanpak voor een robuust watersysteem. Zo'n systeemaanpak vraagt verschillende soorten acties.

Sommige problemen vragen om heel specifieke oplossingen. Dankzij de **bypass in Heule** kan overtollig water bij hoogwater een shortcut nemen en versneld wegstromen. Daardoor worden er in de dorpskern van Heule geen gebouwen meer bedreigd door wateroverlast.

In het **Vlaspark in Kuurne**, waar de natuurlijke loop van de Heulebeek was behouden, creëerden de Intercommunale Leiedal en de gemeente een kindvriendelijk park bij de voormalige vlassites. Het meersengebied zelf is overstroombaar en kan daardoor bij zware regenval water opslaan. In het stroomgebied zijn trouwens op een aantal plaatsen landerijen, weilanden en meersen van nature overstroombaar. In 2023 startten de werken voor de nieuwe inrichting van de Ledegemse Meersen. Overtollig water vindt daar een natuurlijke berging.

Ook in Dadizele (Moorslede) en in Sint-Eloois-Winkel (Ledegem) kunnen buffermaatregelen heel wat water opslaan. In Moorslede kan bij piekdebieten het teveel aan water worden afgevoerd naar een lokale **overstromingszone**. In Sint-Eloois-Winkel koos de provincie West-Vlaanderen dan weer voor een **bufferbekken** dat de wijk Klein Schardauw beter beschermt tegen wateroverlast.

Waar de Heulebeek en de Passendalebeek samenvloeien, voorziet de provincie West-Vlaanderen een **overstromingsgebied** dat ook als captatiebekken zal fungeren. Dat doet ze in het kader van het project 'Naar een duurzaam landbouwproductielandschap in Midden-West-Vlaanderen' binnen Water-Land-Schap 1.0. De provincie krijgt ook financiële steun van de **Blue Deal**, een Vlaams programma dat inzet

op samenwerking om de strijd tegen waterschaarste en droogte aan te gaan.

Door de klimaatverandering zal er de komende jaren extra veel ruimte voor water nodig zijn. Daarom worden ook een aantal **ingekokerde trajecten** opnieuw opgelegd. Zo is er in het Riviercontract een actie voorzien om de Heulebeek in Gullegem in haar oude glorie te herstellen.

Het verstedelijkte gebied stroomafwaarts moet dan weer worden **onthard**. Parkings krijgen een nieuwe inrichting, bedrijventerreinen kunnen meer natuur herbergen, en ook scholen vergroenen hun speelplaatsen. **De Arteveldehogeschool BLES vzw** zal de GVB Centrumschool in Kuurne ontharden. Speeleilanden, bomen en enkele wadi's laten toe om meer water te bergen en te laten infiltreren.

Een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) langs de Heulebeek in Dadizele zorgt voor extra wateropslag

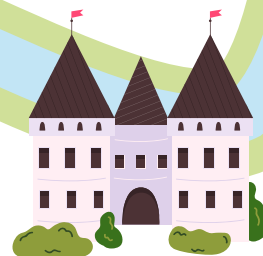
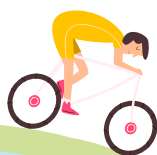
Leven en ontspannen bij de Heulebeek

De voorbije jaren veranderde de Heulebeek van een stinkende open riool in een meer aantrekkelijke waterloop. Dat was mogelijk dankzij de inspanningen van de verschillende partners, de huishoudens, de industrie en de landbouw. Niet enkel de waterkwaliteit en -kwantiteit verbeterden, de open beek werd ook een centraal punt in het stroomgebied. Steeds meer vormt de Heulebeek opnieuw dé locatie waar mensen elkaar ontmoeten, zich ontspannen en op ontdekking gaan.

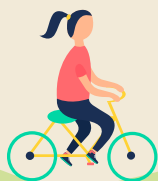
Over de grenzen met Frankrijk en Wallonië heen werkt het Interreg-project **VALYS** aan meer blauwgroene ruimte. Sinds 2020 wordt er gewerkt aan een natuur-, speel- en wandelzone in Kortrijk langs de Heulebeek. Een nieuwe wandelbrug, een uitkijkplatform en twee speelheuvels maken van dit gebied nu al een ideale locatie voor jong en oud. Ook de Heulebeekvallei wordt binnen dit project opgewaardeerd tot blauwgroene ruimte.

In Moorsele bepaalden de inwoners mee de inrichting van een **groenzone** van ongeveer 4,5 hectare, waar de Heulebeek als een blauw lint door stroomt. De steile oevers werden omgevormd tot natuurlijke, zwak hellende oevers waar de natuur opnieuw kan bloeien. De nieuwe houten brugjes en het fietspad nodigen iedereen uit om hier te ontspannen.

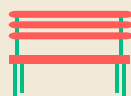

De intercommunale Leiedal creëerde samen met de gemeenten Wevelgem, Kuurne en Kortrijk een duidelijke visie voor een **'Heerlijke Heulebeek'**. Zo kreeg het Engelse landschapspark in Heule al een stevige opknapbeurt.

De **Ledegemse Meersen** vormen een nieuw provinciaal domein, waar de provincie maximaal inzet op waterberging en infiltratie. Er werd gekozen voor een groen-blauw ontwerp in combinatie met zachte recreatie. In periodes van hoog water komt het onverharde pad langs de grenzen van het gebied onder water te staan, maar een kleinere, hoger gelegen wandellus is het jaar door toegankelijk.

5

7

In het **provinciedomein Bergelen** zorgen de vogelkijkhut en het speelbos voor een heerlijk ontspannende dag.

Natuurpunt beheert verschillende gebieden bij en langs de Heulebeek of een zijwaterloop: Mispelaarhoek, Bankbeek, Waterdambosje, Warande ...

6

Ook in **Gullegem** vormt de Heulebeek binnenkort een centraal punt. Bij de creatie van het nieuwe **ontmoetingscentrum** moet de waterloop opnieuw worden opgelegd. Zo wordt de Heulebeek opnieuw echt een deel van het dorp. Via mooie **paden** leidt ze wandelaars hier al langs de dorpskern, net als in Moorsele en Dadizele.

4

In Kuurne ontdek je het verhaal van de **voormalige vlassites** van de Heulebeek en de Leievallei. De wandelpaden en de natuurlijke speeltuin leiden naar het **overstroombare meersengebied**, waar de natuurlijke loop van de Heulebeek behouden is.

BEKKENSECRETARIAAT
LEIEBEKKEN

integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/leiebekken